

پیش‌گفتار^۲

"سلامت معنوی اسلامی" و نه "سلامت معنوی وجودی"

حکمای نامدار ما در قرون و اعصار گذشته، زمانی به امور پزشکی می‌پرداختند که علاوه بر علم ابدان، بر علم ادیان و بسیاری علوم دیگر هم مسلط بوده و در نتیجه در امر طبابت از جامعیت لازم برخوردار بودند. اما با افول درخشش علمی در این قسمت از جهان و شکوفایی علوم در جهان غرب و نیز زدودن دین و دینداری از علوم تجربی و کتاب‌های علمی، به تدریج تحصیل کرده‌ها را با معارف دین و دینداری بیگانه نمودند، تا جایی که اغلب درس خوانده‌ها به دلیل ناآگاهی، خود را بی‌ارتباط با خداوند و بی‌نیاز از او پنداشتند و حتی آن‌هایی که خود را متدین معرفی می‌کنند چه بسا به قدرتی (به اصطلاح) مافوق معتقدند و نه به خداوند یکتا.

غلبه این طرز فکر در جهان غرب موجب شد تا علی‌رغم برخورداری کشورها و جوامع مزبور از همه نوع امکانات مادی و نیز وجود چشم‌انداز مطلوب برای آینده آنان، به تدریج احساس رها بودن و پوچی نموده و تدریجاً افراد و جوامع به سوی اعتیاد، جرم، جنایت و ... پیش روند تا جایی که در نیم قرن اخیر دولت‌های غربی به فکر چاره جویی برآمدند و راه حل را در افزودن بعد سلامت معنوی به سایر ابعاد سلامت (از طریق مصوبه اجلاس سازمان جهانی بهداشت) دیدند. اما معنویت مورد نظر آنان نه معنویت مشحون از اعتقادات مذهبی بلکه عمدتاً معنویت وجودی است که ضمن اینکه به زندگی آنان در این دنیا آب و رنگ و امید می‌بخشد اما توشه آخرتی به همراه ندارد.

نیاز شدید غرب به معنویت و البته از نوع وجودی موجب شد تا تقریباً بلافاصله قریب به اتفاق دانشگاه‌های آمریکا، سلامت معنوی را در دانشکده‌های گروه پزشکی تدریس کنند و تحقیقات گسترده در این راستا انجام دهند و صدها و هزاران مقاله و کتاب منتشر نمایند. جالب اینکه تقریباً تمام پژوهش‌های مزبور موید تاثیر مثبت معنویت در طولانی کردن عمر، کاهش بیماری‌ها و ارتقاء سلامت است. اما اشکال بزرگ آن است که متأسفانه در جهان اسلام به طور اعم و در کشور عزیز ما به طور اخص به سلامت معنوی توجه لازم نشده است به گونه‌ای که منابع مورد استفاده کشور ما هنوز هم عمدتاً همان منابع غربی یعنی سلامت وجودی است.

با توجه به مطالب پیش‌گفت، فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران، توجه به این بعد مهم سلامت را در دستور کار قرار داد و نهایتاً در سال ۱۳۹۱ تصمیم به تشکیل گروه سلامت معنوی گرفت و از آن تاریخ تاکنون حدود یکصد جلسه و ۵ همایش برگزار نموده است که سه نشست آخر در شهر مقدس قم و با مشارکت فعال حوزه و روحانیت محترم بوده است. در طی این چند سال توفیق تشرف به خدمت آیات عظام و مراجع بزرگوار تقلید حاصل شد و از رهنمودهای آن بزرگواران استفاده کردیم. سال ۱۳۹۲ خدمت مقام معظم رهبری مشرف شدیم. ایشان ضمن ارشادات بسیار ارزشمند، در مورد بی‌اطلاعی غربی‌ها از معنویت واقعی بیاناتی فرمودند و هشدار دادند که مواظب لائیسزم مخفی باشیم.

هیئت مدیره محترم مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه به‌ویژه حضرت آیت ... اعرافی و نیز موسسه محترم آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره) به‌ویژه حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر مجتبی مصباح‌یزدی نقش ارزشمندی در پیشبرد اهداف گروه علمی سلامت معنوی ایفاء نموده‌اند. جناب آقای دکتر مجتبی مصباح‌یزدی به درخواست فرهنگستان علوم پزشکی کتاب سلامت معنوی را به نگارش درآوردند. همچنین فرهنگستان علوم پزشکی پرسشنامه‌ای تهیه کرده است که از آن می‌توان برای سنجش سلامت معنوی جامعه استفاده نمود. در طی این سال‌ها بنا به دعوت تعدادی از دانشگاه‌های علوم پزشکی جلسات مشترکی بین اعضاء هیئت علمی آن دانشگاه‌ها و اعضاء گروه سلامت معنوی برگزار شد. گروه در حال بررسی بهترین روش‌های ورود سلامت معنوی به آموزش پزشکی و نیز عرصه ارائه مراقبت‌های سلامت است. گروه معتقد است که تامین سلامت معنوی و آموزش آن را باید از دوران بارداری و حتی قبل و به‌ویژه بعد از آن شروع کرد و با ادغام سلامت معنوی و آموزه‌های آن در برنامه رشد و تکامل همه جانبه دوران ابتدای کودکی^۳ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موجبات تحول عظیم در آینده سلامت معنوی را فراهم کرد.

گروه علمی سلامت معنوی در یکی از آخرین جلسات خود تصمیم گرفت که نام گروه را به گروه علمی سلامت معنوی اسلامی تغییر دهد که مورد تصویب شورای علمی فرهنگستان هم قرار گرفت.

منابع

۱. سوره شمس/آیات ۹ و ۱۰
۲. به قلم دکتر سید علیرضا مرندی
۳. Early Child Development

